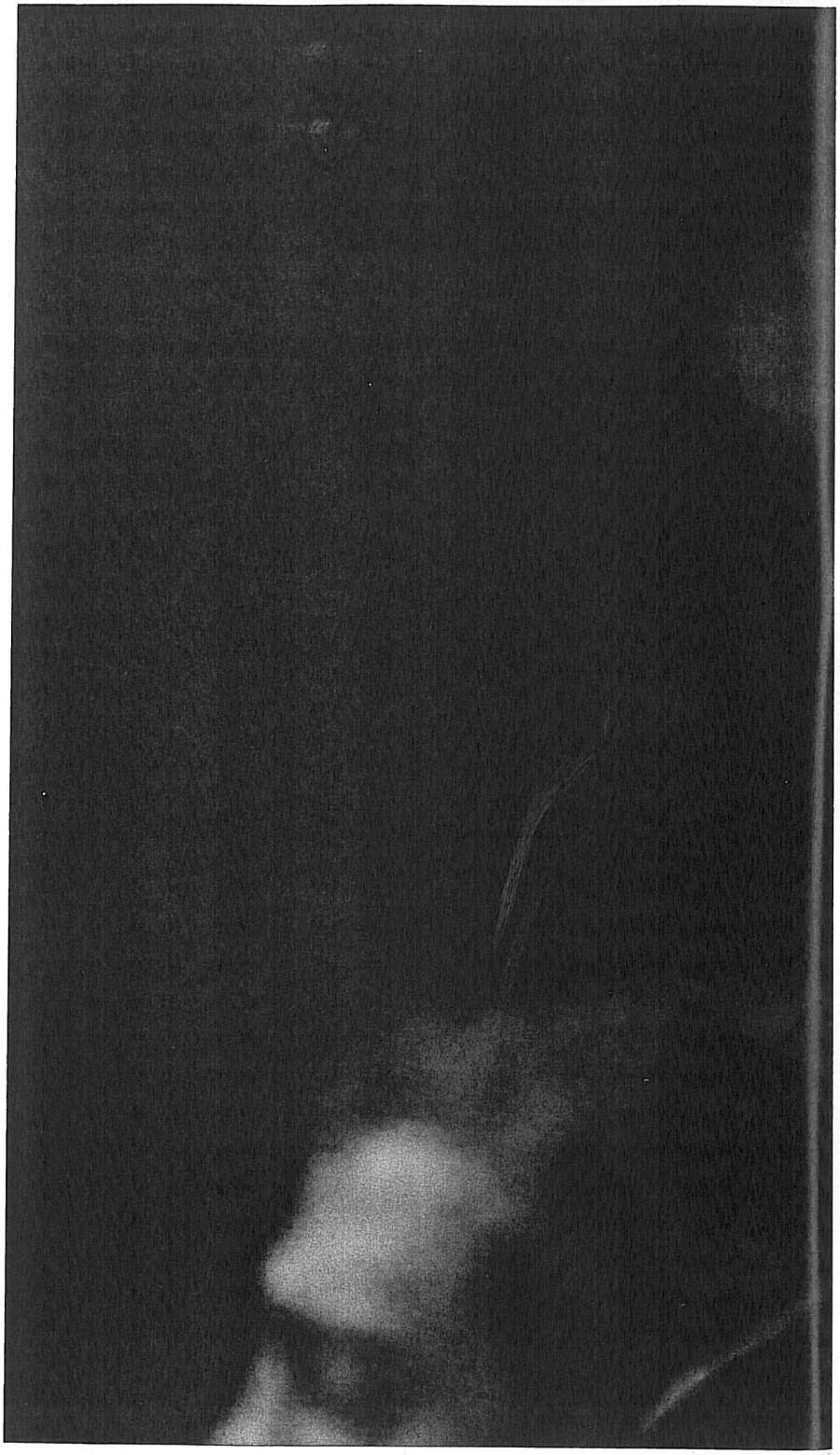
I mars sørger Dag Alveng for Sommerlys på Haugar

Som de fleste kunstnere er Dag Alveng opptatt av å formidle noe grunnleggende. Han håper at folk på en eller annen måte skal bli beveget av å se bildene hans, at de kanskje tenker nye tanker, stiller nye spørsmål.

SVEN OTTO RØMCKE
og
CEDRIC ARCHER (foto)

Mannen som jakt

Alveng sier at enhver kunstner uttrykker et livssyn, og at det livssynet uttrykkes like mye ved de bildene han ikke tar. Utfordringen er å lage bilder folk ikke har sett før.

Når Haugar den 23. mars åpner dørene for en utstilling med Alvengs bilder, heter den «Sommerlys» og alt handler om den perfekte dagen; den dagen det ikke er så mange av.

Dag Alveng har erfart at norsk sommer har altfor få dager med det perfekte sommerlyset. Men når sommerlyset først slår til, gir det utløp for fotografens ønske om å formilde barnets naive glede over sommer, sol og lys.

Han bruker et kamera han ser ned i, dermed blir bildene stort sett tatt i barnets øyehøyde. Alveng røper at

er på skyfrie dager

det tok år før han selv så hvordan nettopp det perspektivet påvirket formidlingen. Foto er et språk.

Dag Alveng er ikke helt alene om utstillingen på Haugar. I et av utstillingsrommene vises en video der forfatteren Kjell Askildsen leser fra en av sine noveller til en serie sommerbilder.

SAMLER PÅ SKYFRIE DAGER

«Sommerlys» er et prosjekt med en lang historie. Alveng sier at han på et tidspunkt så at det er noe som binder sommerbildene hans sammen. Temaet for bildene er stort sett «den skyfrie dagen».

Det er ikke så mange slike dager, men det finnes ingen skyer i Dag Alvengs fotounivers. Etter hvert be-

gynte han å samle på de skyfrie, lyse sommerbildene. De ble til utstillingen «Sommerlys» på Nasjonalmuseet i 2001, og de ble til bok.

Den boken selger fortsatt, tolv år etter utstillingen. Nå møter sommerlysbildene publikum igjen, og det skjer om kort tid på Haugar. Alle bildene er tatt på Hvasser og på Koster.

Om forholdet mellom det kunstneren gjør og det amatøren gjør, sier Dag Alveng at den profesjonelle vil nå frem med en visjon og jobber med et billedsyn og en stil, slik at publikum kan identifisere kunstneren og si at «det må være en Alveng». Det dreier seg i noen grad om talent, men mest om hardt arbeid.

FANGET AV FOTOMAGIEN

Dag Alvengs far var en avansert amatørfotograf. Han viste sønnen hvordan man tar et bilde, fremkaller filmen og så opplever det magiske ved å se en negativ versjon av motivet. Da Dag var ni år hadde den magien fanget ham, og han satt han fast på kroken.

Som tolvåring begynte han å tjene penger på bilder. Da det kom en skolefotograf for å ta bilde av Dags klasse, hadde Dag allerede tatt det bildet, og fotografen måtte innrømme at det bildet var godt nok.

Så ble det fotokurs på Friundervisningen og kurs i Oslo Kameraklubb. Som ledd i kursene var det fotokonkurranser, og unge Dag opplevde at et bilde han hadde tatt, vant én konkurranse og ble refusert i en annen. Da fant han ut at han måtte stole på seg selv og sin egen vurdering og holdt opp med konkurranser.

GA NOE Å STREKKE SEG MOT

Som tenåring kom Dag Alveng i kontakt med det radikale Vaterlandsprosjektet. Der fikk han anbefalt det sveitsiske fototidsskriftet «Camera». «Camera» kom en gang i måneden og fortalte den aspirerende fotokunstneren det han trengte på den tiden.

Ikke minst var «Camera» tidlig ute med å vise de fotografene som etter hvert ble de store navnene. Det ga Dag noe å strekke seg mot.

Samtidig mente alle rundt ham at Dag burde bli lege. Han kom inn på studiet og tok fatt, men da han skulle begynne å skjære i folk, fant han ut at han måtte ta et valg. Da ble det klart for ham at han måtte satse på det han var mest opptatt av; å bli kunstner.

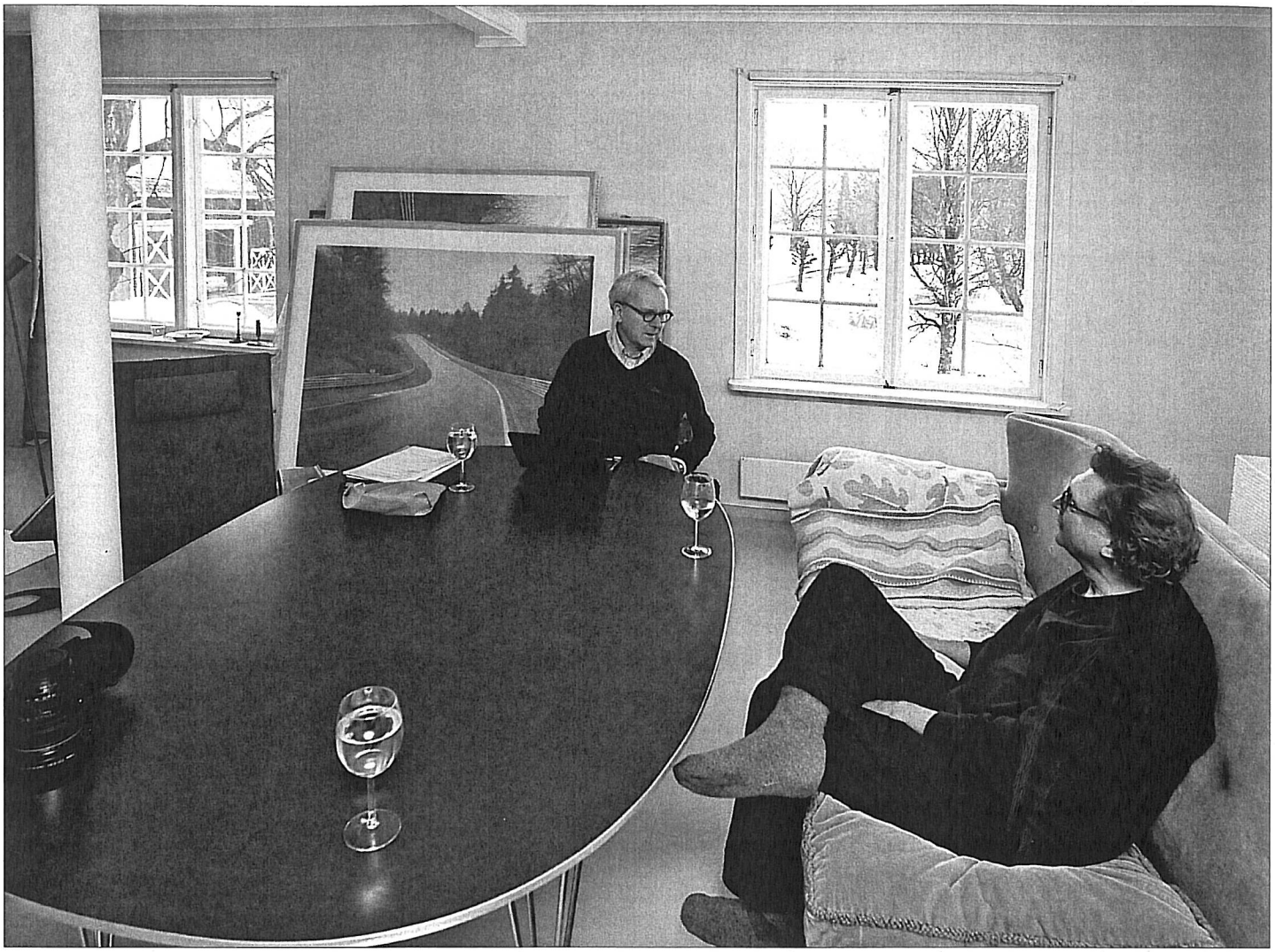
Det var ikke viktig på å tjene penger. Han ville formidle noe.

VEIVALGET BESTEMT I SVEITS

Spørsmålet var hvilken vei han skulle velge. Det fremsto som naturlig å søke til kilden for mye av den kunnskapen han så langt hadde tilegnet seg. Dag dro til Sveits og oppsøkte redaktøren for Camera, viste ham bildene sine og spurte: «Hva skal jeg gjøre?»

Svaret var at han burde dra til England, og det gjorde han. Han begynte på en skole i Nottingham, som var anerkjent i Europa, og hadde amerikanske lærere.

Vel hjemme kjørte Dag Alveng drosje for å tjene penger, men klarte å gjøre seg så bemerket som fotograf at han ble plukket opp av reklamebyrået Haugen & Maning. Der fotograferte han blant annet bildene

Kult møtte Dag Alveng hjemme på gården ved Holmestrand.

til reklamekampanjen da Dagbladet i 1983 gikk fra fullformat til tabloid. Da hadde han i 1979 allerede hatt det som kanskje var den første konseptuelle fotoutstillingen i Norge.

EN UTSTILLING AV VEGGER

Dag Alveng fotograferte veggene i galleriet, rammet dem inn og hengte dem der de var tatt. Det ble det et forferdelig rabalder av. Bildene viste veggene i galleriet, som ble startet av Dag Alveng og noen kolleger.

Veggbildene sto for et brudd med det aksepterte, en ny måte å definere fotografi.

Pressen var avmålt. Dagbladet skrev om Fotogalleriets fire navler, og Aftenposten mente at hvis man dunket i veggen, hørte man en hul lyd. Det var en utstilling man enten var for eller mot.

Det etablerte var at man skulle gå ut i verden og fotografere det man så. Men Dag Alveng hadde studert i England, og der hadde han lært om foto som en ny måte å observere på. Han var også inspirert av Marcel Duchamp, mannen med urinalet og den første av konseptkunstnerne.

Prosjekt ble beste fotobok fra Norge

Dag Alveng arbeider med lange prosjekter. De fire, fem viktigste er det nå aktuelle og langvarige prosjektet «Sommerlys», «Asyl», «Racing» og to serier fra News York.

«Asyl» ble til i forbindelse med at Alveng en periode arbeidet på Dikemark, og om natten fotograferte han sykehusets noe dystre interiører og detaljer. Det ble utstilling, og i 1986 ble det bok. Økonomien tillot ikke at mer enn 400 eksemplarer av boken ble innbundet. Resten ble stående hos Bjørns bokbinderi på Roa, og der ble de etter hvert til makulatur.

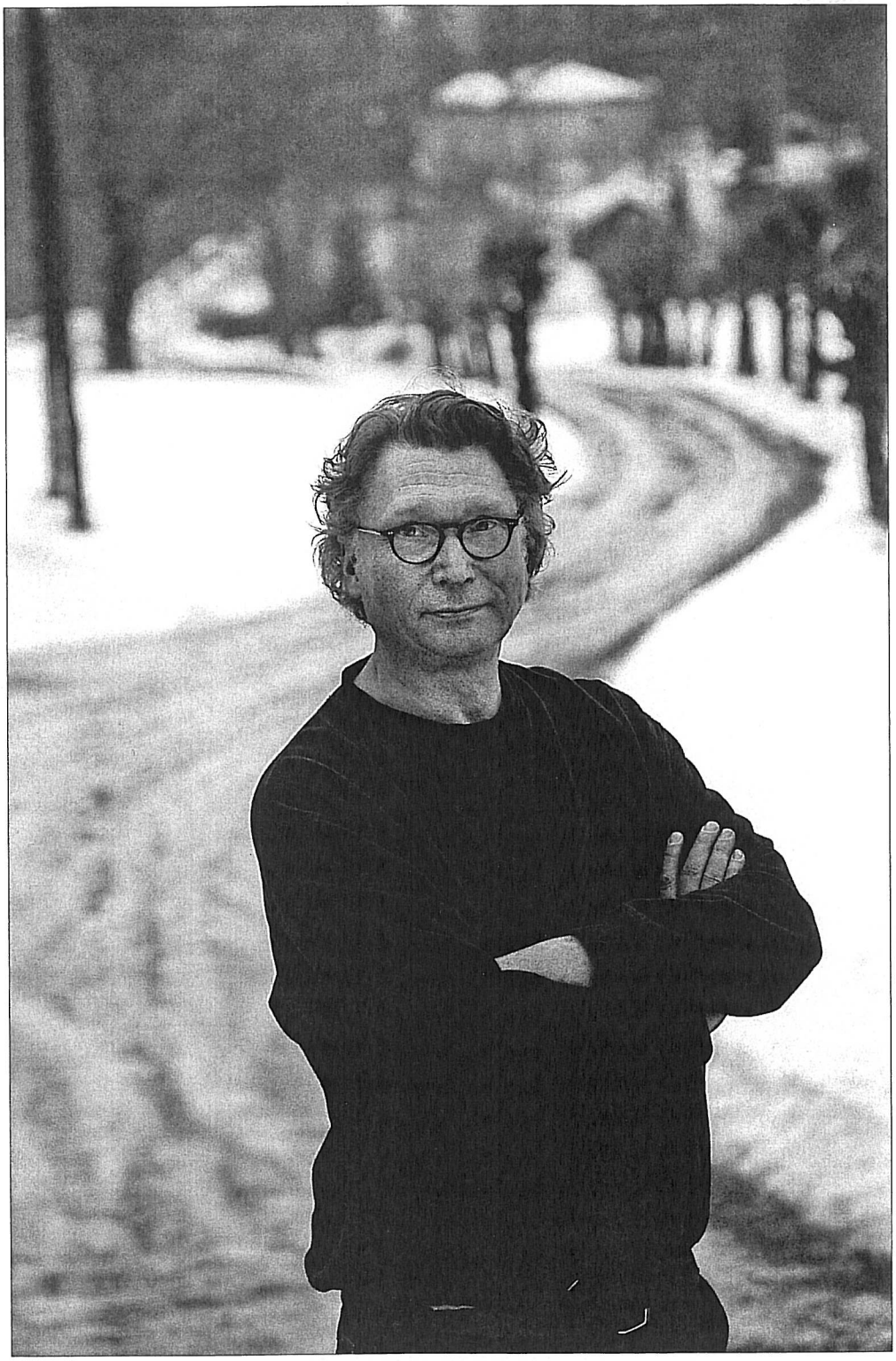
Forfatteren Martin Parr har laget en tobinds oversikt over de beste fotobøkene i historien, The Photo Book. Parr inkluderte asylboken som den eneste fra Norge, og dermed økte verdien fra en hundrelapp til 9 000 kroner hos Christie's. Nå går ett eksemplar av boken for 17 000 kroner.

PROSJEKTER MED BIL OG GATEBILDER

For ti år siden kjøpte Dag Alveng en rask bil og ble involvert i motorsportmiljøet. Det nådde et høydepunkt da han bygget en bil og begynte å kjøre race. Det førte igjen til et fotoprosjekt som inkluderer både bil, verksted og bane. Sammen med Inge Torsdalen og Øyving Hansen vant han dessuten Corsa Italiana. Det står det respekt av.

I årene 1986 til 1996 var Dag Alveng gift i New York og ble pendler mellom Norge og metropolen. Det førte med seg to fotoprosjekter og en ny tilnærming til fotografiet. Det begynte med dobbelteksponeringer; han tok ett bilde og dreide kameraet én gang og tok ett bilde til på samme film.

Det skjedde på frihånd og med et

fire ganger fem tommers kamera. Det er stort og tungt. Alveng har alltid drømt om å jobbe med store kameraer, store formater og store kopier og har brukt lang tid på å perfeksjonere det.

Med det store kameraet ble det ikke lettere da han begynte å eksperimentere med firedoble eksponeringer. Bildene har vært utstilt i hos Blomqvist og i Galleri Brandstrup, og ett av bildene ble nylig solgt hos Blomqvist for femti tusen kroner. Det er for øvrig mindre enn bildene hans koster nye.

Slik er det med samtidskunst.

DIGITALT IKKE GODT NOK

Dag Alveng arbeider analogt. Det betyr at han bruker film, som må fremkalles og kopieres. Digitale bilder tar han bare når det ikke er så farlig, for de digitale kameraene gir ikke den kvaliteten han ønsker seg. Dessuten arbeider han i så store formater at et digitalt utgangspunkt ofte ikke strekker til.

Foto har fått sin naturlige plass i kunstmuseene og i galleriene, og det er en del som samler foto i Norge. Markedet er stort nok til at Dag Alveng kan leve av sin kunst, men først på nittitallet begynte det å bli fart i markedet, og Nasjonalmuseet viste vei ved å kjøpe fotokunst.

Dag Alveng synes det er betegnende at han ble kjøpt inn av The Metropolitan Museum i New York før han ble innkjøpt av Nasjonalmuseet i Norge.

Så tilhører han også sammen med Tom Sandberg og noen flere den første generasjonen av kunstfotografer. De kom fra England og hadde et uttrykt ønske om å være kunstnere. I Norge tok det tid å få etablert bevisstheten om foto som kunst.

Det hjalp da Høyskolen i Bergen fikk en fotolinje hvor det var mulig å utdanne seg til kunstfotograf. Vi fikk en Bergens-generasjon, og mange i den generasjonen hadde vært Alvengs assistenter. Assistenter begynte han med i 1982.

Nå henger det fotokunst overalt, og Alvengs kunst er mye brukt. Han utsmykker statsministerens kontor, og han sto bak bildet som var Stortingets gave til Haakon og Mette Marit da de giftet seg.

MYE JOBB Å LAGE BILDER

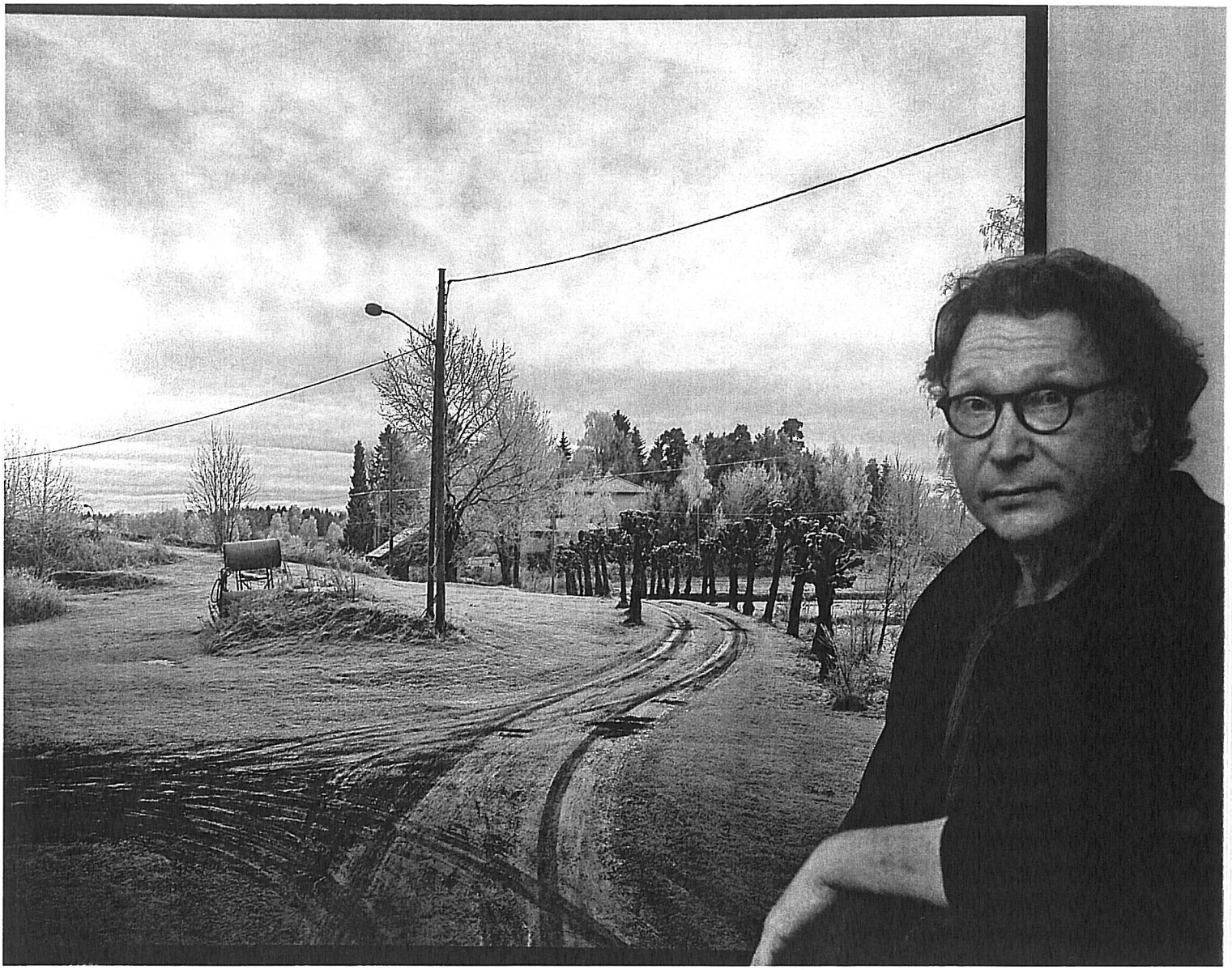
Her skal det ikke dreie seg om prisen på foto som kunst, men Dag Alveng forteller at det ligger mye arbeid bak er ferdig bilde. En ting er at bildet skal tas. Det kan ta tid. Men så går det rundt tre uker med til å produsere bildet. Vi snakker om gammeldags mørkeromsarbeid, og Dag Alveng arbeider i svært store formater.

Han har ikke gjort det lett for seg heller, arbeidet foregår dels hjemme på gården ved Holmestrand, dels i atelieret i Oslo og dels i mørkerommet i Asker.

Dermed blir det dyrt å stille ut. Alle bildene skal jo både lages og monteres. Det betyr at fotografen og to assistenter jobber med produksjonen til en utstilling i flere måneder. Og her fires det ikke på kvaliteten.

I forkant av Haugar-utstillingen har Dag Alveng valgt ut de «Sommersol»-bildene han vil bruke, han har funnet frem både tidligere viste og ikke viste bilder, har tatt noen nye, og de fleste skulle produseres for utstillingen.

Produksjonen er krevende når vi snakker om mørkeromsbehandling av formater på kanskje én ganger to meter. Det er ikke mange foto-

grafer som arbeider med den gamle metoden og så store formater. Et år solgte Ilford tre ruller med fotopapir i stor størrelse. Alle tre gikk til Dag Alveng.

FRA HAGEN TIL VERDENS FØRSTE ØKOLOG

Neste prosjekt handler om verdens kanskje første økolog, Jacob Nicolai Wilse (1736—1801), som var sogneprest i Spydeberg i Østfold. Han korresponderte med naturvitere rundt i verden og laget det vi kan kalle en økologisk hage ved prestegården.

Prestegården er allerede restaurert, og nå arbeides det med å reetablere hagen etter Wilses oppskrift. Der har fotograf Alveng gjennom noen år meditert over restene etter hagen gjennom de fire årstidene.

Målet er å bruke bilder til å synliggjøre Wilses prosjekt. Og så skal det bli bok og forhåpentlig utstilling på Nasjonalmuseet og i Galleri Brandstrup.

Etter det har han ingen planer.

Dag Alveng har vært med på hele perioden der foto har utviklet seg som kunstform i Norge, fra han måtte stille ut i fotografenes eget galleri til han nå er auksjonsobjekt hos Blomqvist. Internasjonalt er fotobølgen i ferd med å flate ut, men det betyr også en normalisering der fotografi er en selvfølge i et hvert kunstgalleri.

Når banker og forsikringsselskaper skal utsmykke lokalene er det like naturlig å velge foto som malerkunst eller skulptur. Et eksempel på det er at et «Sommerlys»-bilde er innkjøpt av Bank of America og har vært med i bankens kalender.

Utstillingen «Sommerlys» henger på Haugar til 20. mai. •

INNKJØPT

Dag Alveng (f. 1953) er blant annet innkjøpt av
Metropolitan Museum of Art, New York
Museum of Modern Art, New York
Museum Folkwang, Essen
Sprengel Museum, Hannover
Stedeijk Museum, Amsterdam
Moderna Museet, Stockholm
Museet for samtidskunst
Henie-Onstad Kunstsenter

BØKER

Asyl (1987)
Skipsverftet i Solheimsviken (1990)
Lag av lys (1995)
Sommerlys (2001)
(Se mer på www.alveng.com)